

Ett nytt konsumentkreditdirektiv (SOU 2024:69)

Den digitala omställningen har gjort det lättare att låna pengar och fatta snabba beslut, samtidigt som nya sätt att överföra information har utvecklats och kreditbedömningar nu kan göras via automatiserade system. Vi stödjer det nya konsumentkreditdirektivet som ett viktigt steg för att stärka konsumentskyddet i en digital och snabbt föränderlig finansiell miljö.

Följande områden anser BUS- föreningen vara särskilt prioriterade i direktivet:

- Förbättrade regler för marknadsföring av krediter och digitala plattformar. Vi välkomnar skärpta regler för marknadsföring av krediter, för att skydda konsumenten från vilseledande och aggressiv reklam som kan bidra till överbelåning.
- Skärpta regler för kreditbedömning. Vi anser att det är av stor vikt att kreditprövningar förbättras, det är en av de avgörande faktorerna för att komma till rätta med den ökade överskuldssättningen i samhället. Vi föreslår att kreditgivare alltid ska informera om möjligheten till budget och skuldrådgivning vid avslag på kreditansökan. Den nuvarande formuleringen som endast kräver hänvisning till rådgivning i "relevanta fall", ger utrymme för tolkning och kan göra att konsumenter som behöver hjälp missar informationen om kostnadsfri rådgivning.
- Konsumentens rätt till utbildning och information. Vi anser att det finns ett behov av mer omfattande finansiell utbildning, särskilt på gymnasienivå, för att förbereda unga vuxna att fatta ansvarsfulla beslut om sin ekonomi.
- Skuldrådgivning. Vi föreslår en ännu mer omfattande reglering som innebär att även konsumenter som gör fakturaköp på nätet bör få information om möjlighet till skuldrådgivning. Rätt insatser i ett tidigt skede är avgörande för att förhindra att små skulder växer till större problem.

YTTRANDE

2025-01-09

5.6 MARKNADSFÖRING

Vi välkomnar skärpta regler för marknadsföring av kreditprodukter, särskilt på digitala plattformar. Kreditgivare riktar ofta sin marknadsföring till sårbara grupper, som personer med stora skulder eller betalningsproblem. För att motverka detta behövs ansvarsfull marknadsföring som inte utnyttjar konsumenternas bristande kunskap.

5.8 KREDITPRÖVNING OCH DATABASER

Vi stöder förslaget att en kreditprövning ska vara grundlig och ta sikte på konsumentens förmåga att återbetala krediten. Bedömningen ska vara i konsumentens intresse och grunda sig på nödvändiga och relevanta uppgifter om konsumentens ekonomiska förhållanden för att förhindra överskuldssättning. Utredningen bedömer att möjligheten att kräva att kreditgivaren vid kreditprövningen gör en sökning i en databas inte bör utnyttjas. Vi anser att detta inte är tillräckligt utan kreditgivare ska alltid använda alla tillgängliga källor för att undvika godtyckliga eller bristfälliga bedömningar. Ett gemensamt skuldregister, som föreslogs i utredningen (SOU 2023:38), skulle ge kreditgivare tillgång till information om konsumentens tidigare och nuvarande skulder, vilket skulle underlätta en mer exakt bedömning av deras kreditvärdighet.

Vi välkomnar att kreditgivarens informationsskyldighet när krediten inte beviljas utökas. Den nuvarande formuleringen i direktivet, som kräver att kreditgivare hänvisar till rådgivning i "relevanta fall", kan skapa osäkerhet och utrymme för tolkningar. Vi föreslår istället att formuleringen relevanta fall tas bort och istället kräva att kreditgivare alltid informerar om möjligheten till rådgivning vid avslag på kreditansökan, för att garantera att konsumenter får den hjälp de behöver, oavsett om de är medvetna om sitt behov av rådgivning eller inte. Det skulle också förhindra att kreditgivare själva gör bedömningar om när konsumenter är i behov av rådgivning och istället säkerställa att alla konsumenter får samma information oavsett deras situation.

5.24 KONSUMENTUTBILDNING

Utredningen gör en bedömning att direktivets krav på konsumentutbildning redan uppfylls. Vi ser ett behov av mer omfattande finansiell utbildning, särskilt på gymnasienivå. Även annan riktad information på olika plattformar borde utökas för att öka medvetenheten om de ekonomiska riskerna som krediter medför. En utmaning med dagens digitala samhälle är att inte alla konsumenter har samma nivå av digital kompetens. Därför är det viktigt att finansiell utbildning inte enbart baseras på digitala kanaler, utan också nå fram till de som har begränsad tillgång till digitala resurser. Många konsumenter kan vara osäkra på hur deras data hanteras eller vara tveksamma till att använda digitala plattformar för att hantera sin ekonomi. En del av utbildningen

YTTRANDE

2025-01-09

måste därför också innebära att konsumenterna får trygghet och förståelse för hur digitala tjänster fungerar.

5.25 SKULDRÅDGIVNING

Det får anses vara en självklarhet att en konsument som är i dröjsmål med betalning fångas upp och får hjälp så att de i möjligaste mån kan betala tillbaka på sina skulder samtidigt som de upprätthåller en rimlig levnadsstandard. Vi hade gärna sett en ännu mer långtgående reglering av att även hänvisa konsumenter till budget- och skuldrådgivningen vid fakturaköp. Näthandeln är en av de vanligaste skulderna som hamnar hos kronofogden bland unga vuxna. Oftast handlar det om ganska små, närmast obetydliga kreditköp av basala varor. Det som är tänkt som en kortsiktig lösning blir starten på en fördjupad skuldsättningsproblematik.

Rätt insatser i ett tidigt skede är viktigt, framförallt konsekvenserna av de senaste årens ökade skuldsättning. Det har under många år varit en återkommande fråga hur de sårbara konsumentgrupperna ska få kännedom om budget- och skuldrådgivningen i kommunerna. En ökad upplysning kan dock resultera i en ökad tillströmning av rådsökande till den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Det är då viktigt att stärka och tillföra resurser för att kunna möta det ökade behovet. Ett sätt att stärka budget- och skuldrådgivning är att förtydliga vad kommunernas ansvar är och vad den faktiskt ska innehålla. Det gör det lättare för kommunerna att dimensionera verksamheten rätt, vilket i sin tur gör att hjälpen blir mer jämlik för alla. Vi inväntar utredningen som Statskontoret har fått i uppdrag från Regeringen att redovisa den 31 mars 2025.

Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst

Styrelsen genom

Anita Grankvist, Piteå kommun

Nina Karlsson, Konsument Gästrikland

Emir Kolic, Konsument Gästrikland

Karin Wirén, Järfälla kommun

Carina Brehmer, Linköpings kommun